

**VIVECA SÖDERSTRÖM-
ANTTILA**

dosentti, gynekologisen
endokrinologian erikoislääkäri
HUS Naistenklinikka

KIRJALLISUUTTA

- 1 Rotkirch A ym. Perhebarometri 2017. Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi>
- 2 Terveystien ja hyvinvoinnin laitosten tilastot. www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain
- 3 Schmidt L ym. Demographic and medical consequences of the postponement of parenthood. *Hum Reprod Update* 2012;18:29–43.
- 4 te Velde ER, Pearson PL. The variability of female reproductive ageing. *Hum Reprod Update* 2002;8:141–54.
- 5 Virtala A ym. Childbearing, the desire to have children, and awareness about the impact of age on female fertility among Finnish university students. *Eur J Contracept Reprod Health Care* 2011;16:108–15.
- 6 Habbema JD ym. Realizing a desired family size: when should couples start. *Hum Reprod* 2015;30:2215–21.
- 7 Kenny LC ym. Advanced maternal age and advanced pregnancy outcome: Evidence from a large contemporary cohort. *PLOS One* 2013;8(2):e56583.
- 8 Lemoine M-E, Ravitsky V. Sleepwalking into infertility. The need for a public health approach toward advanced maternal age. *Am J Bioeth* 2015;15:37–48.

SIDONNAISUUDET

Viveca Söderström-Anttila:
Luentopalkkiot (Ferring, Merck),
kokouskulut (Gedeon Richter).

Synnytysien ja hedelmällisyyden pulmallinen ristiriita

Ensimmäisen lapsen saaminen yhä vanhempana on ajan trendi. Väestöliiton tuoreen perhebarometrin mukaan (1) lapsia halutaan nykyisin suunnitella aikaisintaan sitten, kun opinnot on hoidettu alta, muutama työvuosi on takana ja parisuhteeseen on saatu vakautta. Lasta siis suunnitellaan ”valmiiseen elämään”. Toisaalta monelle keskeinen lasten saamisen este on sopivan kumppanin puuttuminen. Perhebarometrin mukaan myös kilpailevat mielenkiinnon kohteet, kuten matkustaminen ja harrastukset, ovat tärkeitä syitä sille, miksi lapsen saaminen ei tunnu ajankohtaiselta (1).

Ensissynnyttäjien keski-ikä on Suomessa noussut 29,0 vuoteen. Lisäksi 35 vuotta täyttäneiden synnyttäjien osuus on kasvanut jatkuvasti; vuonna 2016 heidän osuutensa synnyttäjistä oli 22,0 % kun se kymmenen vuotta aiemmin oli 18,7 %. (2). Syntyvyys vähenee jo seitsemättä vuotta, ja tärkein syy on juuri vanhemmaksi tuleminen yhä iäkkäämpänä (1).

Biologisesta näkökulmasta naiselle paras aika saada ensimmäinen lapsi on 20 ja 30 vuoden välillä. Synnytykseen johtavan raskauden todennäköisyys kuukautiskiertoa kohden on 20-vuotiaalla naisella 34 %, mutta 35-vuotiaalla enää puolet siitä (3). Hedelmällisyyden heikkeneminen johtuu munasarjoissa olevien munarakkulojen vähenemisestä, johon samalla liittyy munasolujen laadun heikkeneminen. Säännöllinen kuukautiskierto ja ovulaatio eivät takaa, että nainen on hedelmällinen, jos taustalla on ikään liittyvä huono munasolujen laatu. Joillakin naisilla munasolut saattavat myös eri syistä kulua loppuun ennen aikaisesta, ja tällöin hedelmättömyys voi olla vastassa jo huomattavasti ennen 40 vuoden ikää (4). Monella on ylioptimistinen kuva hedelmöityshoitojen tehokkuudesta, sillä niillä voidaan vain osittain kompensoida iän haitallista vaikutusta.

Suomalaisilla aikuisilla on selviä aukkoja lisääntymisterveyttä koskevissa perustiedoissa. Korkeakouluopiskelijoille tehdyssä tutkimuksessa yli puolet miehistä ja kolmasosa naisista luuli hedelmällisyyden merkitsevän heikkenemisen alkavan vasta yli 45 vuoden iässä (5). Väestölii-

ton perhebarometrissa 30–35-vuotiaista naisista 12 % ja miehistä 44 % arveli, että naisen hedelmällisyys alkaa heiketä vasta 40-vuotiaana (1).

Raskaustoiveiden siirtäminen myöhemmälle iälle lisää tahattoman lapsettomuuden riskiä. Myös perhekoko saattaa jäädä toivottua pienemmäksi, koska naisen hedelmällinen vaihe loppuu kesken. Jotta kaksilapsisen perheen to-

Monella on ylioptimistinen kuva hedelmöityshoitojen tehokkuudesta.

dennäköisyys olisi 90 %, naisen pitää alkaa yrittää raskautta viimeistään 27 vuoden iässä (6). Äidin korkeampi ikä lisää myös raskauskomplikaatioita, mm. ennenaikaisen synnytyksen, sikiön kasvuhäiriöiden, sikiökuoleman, istukka-komplikaatioiden ja operatiivisen synnytyksen riskiä (7).

Vanhemmaksi ryhtyminen on hyvin henkilökohtainen asia. Jokainen päättää, milloin on siihen kypsä ja valmis. Biologisesti ihanteellisin aika saada lapsia ei vain aina osu yksin sopivan sosiaalisen elämäntilanteen kanssa. Nuorille pitää kertoa iän negatiivisesta vaikutuksesta hedelmällisyyteen, jotta he eivät kävelisi unessa lapsettomuuteen (8). ●